

מבשר טוב

סעודה ג'

פרשת פינחס תש"פ

עיה"ק צפת

מאמר

ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה

-א-

וַיִּזְכֹּר ה' אֶל מֹשֶׁה לְאָמְרוֹ. פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הַשֵּׁיבִי אֶת חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא כְלִיָּתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי. לָכֵן אָמַר הַנְּנִי נִתָּן לֹא אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם (במדבר כה, י-יב). צריך להבין מדוע הדגיש הכתוב אמר הכתוב "בקנאו את קנאתי", ולא "בעשותו". עוד צריך להבין השייכות שבין השכר שקיבל פינחס - ברית שלום, לבין מה שעשה, ולא שכר אחר. ואף שכלול בזה ענין כהונה לו ולזרעו, מ"מ מדוע כתוב ברית שלום ולא ברית כהונת עולם.

והנה איתא בגמ' סנהדרין (פב.) לגבי הקנאות של פינחס, שזמרי תפס את כזבי בת צור והביאה לפני משה, וז"ל: אמר לו, בן עמרם, זו אסורה או מותרת, ואם תאמר אסורה, בת יתרו מי התירה לך, נתעלמה ממנו הלכה, געו כולם בבכיה, והיינו דכתיב והמה בוכים פתח אהל מועד, וכתיב וירא פנחס בן אלעזר, מה ראה, אמר רב ראה מעשה ונזכר הלכה, אמר לו, אחי אבי אבא, לא כך לימדתי ברדתך מהר סיני הבעל את כותית קנאין פוגעין בו, אמר לו קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא".

וצריך להבין יסוד ההלכה שהבועל ארמית קנאים פוגעין בו, דמשמע שהלכה זו היא שונה משאר מיתות ב"ד שלכאורה כל אחד מישראל יכול להרוג את החייב מיתה, ואין כל בו"ד יכול לפגוע בזה שהרגו, ואילו הבועל ארמית רק קנאים יכולים לפגוע בו. עוד יש להבין איך נתעלמה הלכה זו שהיא הלכה למשה מסיני ממשה רבינו ע"ה ומכל כלל ישראל. עוד יש להבין מדוע אין מורין כן, כי אם כן היא ההלכה מדוע שלא יורו כן.

ויש לומר בביאור הדברים שפנחס פעל לכלל ישראל לדורות ענין זה של קנאים פוגעין בו לקיים מצוה זו בשלימות וכמו שיבואר. דהנה ישנו יסוד מתורת הבעל שם טוב הק' זיעוכ"י שכל מדה צריכה להיות כלולה משאר המדות. כגון מדת אהבה שצריכים לשתף עמה גם מדת הגבורה. דישנה מצוה של אהבת ה', אך אם יהיה לאדם רק אהבה, יוכל בקלות לבוא לאהוב אהבות חיצוניות של דברים גשמיים, ולכן בשיתוף מדת הגבורה ירא אדם להשתמש במדת האהבה לאהבות חיצוניות ומשתמש בה רק לאהבת השי"ת.¹

¹ מאור עינים (פרשת בראשית ד"ה בראשית): "שצריך להיות באדם אהבה ויראה, אבל אהבה בלא יראה אינו כלום, ואף על פי שנראה לו שאוהב השם, אינו אמת, אלא שנדמה לו כן, מפני שהורגל באהבת עולם ובמיני אהבה נדמה לו שיש לו גם כן תשוקה להשם, ואינו כן רק צריך לירא מפניו, ואחר כך יבוא למדת אהבה". עוד שם (לסוכות ד"ה למען ידעו דורותיכם): "והנה ידוע שאהבה בלא יראה אינו כלום, כי היראה נקרא אשה יראת ה', בסוד נוקבא, ואהבה דכר, ודכר בלא נוקבא נקרא פלג גופא. ועל דרך משל, דכר בלא נוקבא, אף על פי שיש לו רב עושר ונכסים, לא יועילנו לו עשרו, כי לא ישאר אחריו מאומה, אבל כשיש לו אשה, אזי מוליד בנים, ויש לו נחת מהם, וזנם ומפרנסתם, ועזב להם חילו ועשרו. כן אהבה בלא יראה דכר בלא נוקבא. כי מי שאוהב את חבירו על דרך משל, אם רוצה לאהוב עוד דבר אחר גם כן מי יעכב בידו, כי יאהב זה וגם זה, אבל הירא מפני חבירו אינו זו מאתו מפני יראתו ממנו, כן על דרך משל האוהב השם בלא יראה, אין האהבה בשלימות, כי יאהב זרים גם כן, אבל הירא דבר ה' אינו זו מאתו, וירא לאהוב כי יסיר מאחרי ה'".

וכן לגבי מדת הגבורה. שיש בבני ישראל כח הגבורה, שהקב"ה משפיע שיכולו לעמוד בחשכת הגלות הכללי והפרטי ויסוריו, כמו שנתבאר בפ'....., וכמו שאנו מברכים בכל יום "אזור ישראל בגבורה", ואם כל אחד ואחד מבני ישראל מברך אותה ואינה ברכה לבטלה א"כ רואים להדיא שהקב"ה משפיע גבורה בכלל ובפרט.

ומכל מקום צריך לשתף משתתף עם מדת הגבורה, כגון במיתת בית דין שהורגים את החייב מיתה הוא מצד מדת הגבורה, אך צריך לשתף עמה גם מדת החסד, דהיינו להרוג את החייב מיתה רק בכדי שיתכפר לו על ידי המיתה על העבירה שעבר ולא יקבל עונש יותר חמור בעולם הבא.

ועוד ענין יש בשיתוף מדת החסד במיתת בית דין, מה שאמרו חז"ל בגמ' **סנהדרין** (מה.): " אמר קרא ואהבת לרעך כמוך, ברור לו מיתה יפה". והיינו שישנם כמה מיני מיתות, ישנה מיתת נשיקה שהיא מיתה קלה, ומצד שני ישנה מיתה משונה על ידי יסורים, והתורה מצווה להרוג את החייב מיתה במיתה קלה בלי יסורים. הרי שאפילו על המחוייב מיתה והולכים להרוג אותו ישנו ג"כ חיוב של ואהבת לרעך כמוך ברור לו מיתה יפה.

וישנו הבדל עצום ביניהם, עד שהותר לעבוד ע"ז ולא לקבל יסורים תמידיים. דהנה איתא בגמ' **כתובות** (לג.): "אילמלי נגדוה לחנניה מישאל ועזריה פלחו לצלמא", והקשו **התוספות** (ד"ה אלמלי): "תימה מנא לן, דהא אמרינן בהרואה (ברכות סא:) כשהוציאו את ר"ע אמר כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה אימתי יבא לידי ואקיימנו בכל נפשך, אלמא משמע דבכל נפשך מיירי אפילו היו מייסרין את האדם ביסורין קשין, דומיא דר' עקיבא שהיו מסרקין בשרו במסרקי ברזל, וכ"ש לנגודי".

ותירץ בשיטה **מקובצת** (ד"ה ובקונטרסין) וז"ל: "פירש ה"ר אליעזר דלא חייבה תורה אלא למסור עצמן למיתה, כדכתיב בכל נפשך אפילו הוא נוטל את נפשך, אבל להחמיר עליהם יותר ממיתה לא היו חייבים, ויפה פירש. ומה שהקשה עליו ר"ת ז"ל מר' עקיבא וחבריו שסרקו את בשרו במסרקות של ברזל ולא פלח, נ"ל דלא קשה מידי, דהתם הכאה שיש בה קצבה היא, דכיון שסרקו את בשרו ברור הוא שימות במיתה גמורה במהרה, והיא היא כמו נוטל את נפשך, אבל הא דאמר רב אלמלי נגדוהו כו', פירושו הכאה בלא מיתה קאמר, כגון שהניחום שנה או שנתים ויכו אותם בכל יום, והוא הכאה שאין לה קצבה, שהיא חמירה יותר ממלקות ומיתה, ובהא לא חייבתו תורה, דלאו נוטל את נפשך הוא, ע"כ". הרי שיסורים מתמשכים הם יותר גרועים ממיתה, ולכן אמרה התורה ואהבת לרעך כמוך ברור לו מיתה יפה.

והוא הכוונה שאף בדברים ועבירות חמורות שהנענש חייב מיתה בו"ד, אבל לא על ידי יסורים ממושכים, שזה אינו חייב כיון שהוא גרוע ממיתה. שגם בעצם הריגה ממש ישנם כל מיני בחינות של מיתה, ויש לרחם ולשתף מדות הרחמים עם הגבורה לברור לו מיתה מהירה וקלה, ואכמ"ל בזה.

וגם מדת הגבורה של הקב"ה היא רק רחמים וחסדים, וגם מה שבני אדם סובלים כביכול מהשי"ת, ולעתיד לבא בימות המשיח יתגלה שהשי"ת עשה עם הכלל והפרט רק רחמים וחסדים. ויובן על דרך משל, כמו אדם שיש לו גידול ממאיר בגופו ה' ישמרנו, ואי אפשר להסיר את הגידול אלא על ידי ניתוח, וצריך הרופא לחתוך בבשר החי, ובודאי שמעשה זה הוא מצד מדת הגבורה, אך ברור שסיבת עשיית הניתוח הוא מצד מדת החסד כדי שיהיה בריא. ואמנם אם יבוא איזה אדם שמעודו גדל ביערות ויראה דרך חלון איך שמנתחים את החולה, יחשוב בלבו כמה אכזריים אנשים אלו שתפסו אדם וחותרים ממנו חתיכות והולכים להרגו, אך אינו מבין שאם היו רוצים להרגו היו מתיזין את ראשו בפעם אחת, ואילו מה שחותרים ממנו חתיכות אין זה אלא לטובתו כדי שיתרפא.

והנמשל הוא דמה שהכלל והפרט סובלים יסורים ח"ו הי"ו הם רק רחמים וחסדים כדי להוציא ממנו את הגידול הממאיר שהיה מתפשט והורג את הרוחניות והקדושה שבנפשו, ואז היה מת לגמרי מיתה רוחנית, דרשעים בחייהם נקראים מתים. וגם שעל ידי יסורים שמקבל האדם בעולם הזה הוא נמנע מיסורים של גיהנם שהם נוראים.

ובגמ' **ערכין** (טז): מבואר שיסורים אפילו קטנים שבעולם הזה חשובים יסורים ודוק. וז"ל הגמ': "עד היכן תכלית יסורין, אמר רבי אלעזר כל שארגו לו בגד ללבוש ואין מתקבל עליו, מתקיף לה רבא זעירא ואיתימא רבי שמואל בר נחמני גדולה מזו אמרו אפילו נתכוונו למזוג בחמין ומזגו לו בצונן ומזגו לו בחמין, ואת אמרת כולי האי, מר בריה דרבינא אמר אפילו נהפך לו חלוקו, רבא ואיתימא רב חסדא ואיתימא רבי יצחק ואמרי לה במתניתא תנא אפילו הושיט ידו לכיס ליטול שלש ועלו בידו שתים".

ונחזור לעניננו, הנה בענין קנאות בעוברי עבירה יתכן שתכנס בלב המקנא שנאה על העובר עבירה, או דאר נגיעות ח"ו שגם מטעמם הוא רוצה להורגו, אך באופן זה אין יכול לקיים את המצוה בשלימות, דיש בו רק מדת הגבורה ולא מדת

החסד, ולכן לא כל אדם יכול לקיים מצוה זו. ומטעם זה היא הלכה ואין מורין כן, כי היא עבודה קשה מאוד להרוג את העובר עבירה מתוך אהבה ולא מתוך שנאה, ואין שייך להורות הלכה זו לרבים כמו שאר הלכות. כי רק כשהבועל ארמית נהרג בשלימות מצות הריגה, רק בזה יהיה לו כפרה, ורק הריגה כזאת מותרת.

אמנם פינחס קיים מצוה זו בשלימות, שלא הרג את זמרי אלא מתוך אהבה, בכדי שיתכפר לו, וגם כדי להציל את בני ישראל מן המגיפה. ולכן אמר הכתוב "בקנאו את קנאתי", כלומר שהוא קינא קנאת ה' צבאות כמו הקב"ה בעצמו, שכל מה שהקב"ה עושה הכל לטובה, וגם מה שנראה שאינו כן, כגון היסורים שעוברים בני ישראל בגלות, זהו ג"כ לטובה, והקב"ה עושה זאת רק מתוך אהבה לבני ישראל, ולעתיד לבוא יראו הכל מה הטובה שיש ביסורים אלו. כמ"ש חז"ל (ברכות ס: לפי גירסת ע"י): "כל מה שעביד רחמנא לטב עביד", וכן אמרו (תענית כא.): "גם זו לטובה", ולכן צריך לרובלינהו בשמחה כדאיתא בגמ' (ברכות שם), מפני שבעצם הוא דבר טוב מאד. [ואף שנתבאר שהיסורים מהשי"ת הם לטובה והם רחמים וחסדים כנ"ל, ישנו ענין להתפלל שהקב"ה יסיר אותם, והקב"ה כל יכול, ואפשר לו לתקן אותנו ע"י רחמים וחסדים מגולים, ואכמ"ל בזה].

וזה הביאור במה שכתב רש"י: "פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן - לפי שהיו השבטים מבזים אותו, הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לע"ז והרג נשיא שבט מישראל, לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן". היינו שהשבטים היו טוענים שפינחס עשה זאת מתוך שנאה שהיא מדה רעה, או לשם פרסום וגאווה ובנגיעות, ומדות אלו שיש לו הם מפאת שירושה הם לו מאבי אמו יתרו שהיה מגדל עגלים לע"ז, ולכן רק הוא עשה זאת ולא בני ישראל אחרים, ולזה בא הכתוב ויחסו אחר אהרן, לומר שפינחס עשה זאת מתוך אהבה לזמרי, כמו שנתבאר שגם להרוג אדם החייב מיתה ישנו חיוב שהוא מפאת ואהבת לרעך כמוך, ומה שרק פנחס עשה זאת הוא מפאת שמדה זו של אוהב שלום ורודף שלום ירושה היא לו מאהרן הכהן, ולא ירש כלום מיתרו.

-ב-

והנה כתב בסה"ק מי השלוח (ח"א, פרשת פנחס ד"ה וירא) וז"ל: "ולא יעלה על הדעת לומר שזמרי היה נואף ח"ו, כי מן הנואף לא עשה הקב"ה פרשה בתורה, אך יש סוד בדבר זה וכו'", עכ"ל. וכן איתא משמיה דהרה"ק ר' יצחק מווארקא זצוקללה"ה שהעבירות שנזכרים בתורה שעברו בני ישראל עבירות ח"ו באמת הינם מצוות, אלא שהיו שלא במקומם וזמנם, והראיה, שהמצוות שלנו לא נעשה מהם תורה, ואילו מן העבירות שלהם כן נעשה תורה. והיינו דבאמת היו לו לזמרי כוונות נסתרות עליונות במעשה זה של כזבי, ובאמת היה מצוה ולא עבירה. ולכן נתעלמה ממשה רבינו הלכה זו, ואין הכוונה כפשוטו ששכח את ההלכה, אלא שראה שבאמת ישנם כאן כוונות נסתרות, ומטעם זה אולי אי אפשר להרוג את זמרי. אמנם פינחס אחז שכיון שזמרי עשה זאת בפרהסיא, ויש כאן חילול ה' שנשיא שבט מישראל עובר עבירה כזאת, כי המון העם אין מבינים את הכוונות והדברים הנסתרים שיש בזה, והם היו לומדים מזה להקל בעבירת ביאת גויה, וכמו שאכן טען זמרי למשה רבינו ע"ה בת יתרו מי התירה לך, אהיינו שתוכן טענתו היתה שכנראה גם בבת יתרו היה לך בככנות גדולות, וגם לי יש כוונות נוראות, אך החילוק הוא שמשה רבינו ע"ה עשה זאת בצנעה ובהסתר מבני ישראל, וזמרי עשה זאת בפרהסיא, לכן היה חייב מיתה אע"פ שבאמת על פי הנסתר היה בזה ענינים גבוהים.

ומטעם זה נתן לו הקב"ה שכר מדה כנגד מדה ברית שלום. ויש לבאר ענין שכר זה, והיאך הוא מדה כנגד מדה. דהנה בברכת כהנים מברכים הכהנים "וישם לך שלום", וצריך ביאור, דהא ענין שלום שייך בין ב' אנשים שאין ביניהם מלחמה אלא שלום, ואם כן היה ראוי לומר בלשון רבים "וישם לכם שלום", ולא בלשון יחיד.

אך הביאור הוא שישנו ענין שלום אצל האדם עם עצמו. כגון שאדם צריך לעשות איזה דבר, ויש לו התלבטות אם לעשותו או לא, ואינו מצליח להגיע להחלטה לאחד מן הצדדים, ואז אין לו שלום בפנימיותו, כיון שבפנימיותו ישנה מלחמה בין הצדדים הנ"ל, וגם לאחר שכבר עשה מעשה עדיין אינו בשלום, שחושב אוי אולי לא הייתי צריך לעשות זאת, או אולי לא עשיתי טוב וכו'. מה שאין כן כאשר מחליט אדם מה לעשות, והוא שלם עם החלטתו, אזי יש לו שלום בינו לבין עצמו, שיש לו בהירות מה הוא צריך לעשות. ופינחס היה שלם עם עצמו שצריך להרוג את זמרי, ולכן קיבל שכר זה מדה כנגד מדה שיהיה לו תמיד שלום עם עצמו בפנימיותו וכמו שנתבאר.

וכהיום הזה אדם שאינו יכול להחליט או שקשה לו להחליט מהטעמים הנ"ל, העצה היא כמו שנאמר (משלי יב, כה) "דאגה בלב איש ישיחנה", ופירשו חז"ל (יומא עה). "ישיחנה לאחרים", היינו להתייעץ עם צדיק או תלמיד חכם, או רבו, ואז על פי רוב הכל יעבור בשלום. ואף שישנם פעמים שגם בעשותו עצה הזאת, בכל זאת הוא נכשל, כמ"ש בספרים הקדושים שהוא מטעם שכן נגזר שצריך להיות עמו כן כדי שיתכפר מעבירות או מיסורים, ואם הוא היה עושה לבד, לא היה מתכפר או מונע ממנו יסורים יותר גדולים, ואכמ"ל ב.

אנו עומדים בימי בין המצרים, וכתוב בספרים הקדושים² על הפסוק (איכה א, ג) "כל רודפיה השיגוה בין המצרים", שזמן בין המצרים מסוגל למי שחפץ קרבת אלקים. וצריך לדעת מה היא העבודה בזמן הזה ולעת כזאת.

והנה בית המקדש חרב בעוון שנאת חנם, כדאיתא בגמ' יומא (ט): "אבל מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים מפני מה חרב, מפני שהיתה בו שנאת חנם". ואיך אנו יכולים לתקן החטא של שנאת חנם של הקדמונים שהחריב את בית המקדש, הנה כידוע ישנו כלל של "זה לעומת זה עשה אלקים", ולכן כיון שהקלקול היה מחמת שנאת חנם, כמו כן התיקון צריך להיות על ידי אהבת חנם, דהיינו לעשות טובות איש לרעהו לא מפני פרסום או שכר או שאר נגיעות שמור לי ואשמור לך, אלא רק מחמת אהבה שאוהב את חבירו.

ויש להאמין בכח בני ישראל אפילו בזמן הזה, שהם יכולים לתקן חטאים של דורות קודמים כמו שהארכתי בזה, ובפרט גדול כח בני ישראל בחשכת עקבתא דמשיחא ברו"ג, וגם כתוב בספרים הקדושים הקדמונים שכל אחד ואחד היה כלול בנשמת אדם הראשון, ויש בו פגם הזה בנפשו, ועליו לתקן חלקו בחטא אדם הראשון ואת עצם חטא אדם הראשון. ומזה רואים כמה גדול כח בני ישראל לתקן בעצמו אפילו למפרע חטא אדם הראשון, וכן יש בכוחם לתקן את העתיד וכו', ואכמ"ל בזה. ומזה נלמד שאם בני ישראל חוטאים בזה", לא רק שהם פוגמים את עצמם, אלא גם את הדורות הקודמים ודורות הבאים, כמו שמצינו באברהם אבינו ע"ה כשנלחם עם המלכים נאמר (בראשית יד, יד) "וירדוף עד דן", ואמרו חז"ל (סנהדרין צו). "כיון שבא אותו צדיק עד דן תשש כחו, ראה בני בניו שעתידין לעבוד עבודה זרה בדן", הרי שכשהגיע למקום שבעתיד חטאו שם בני ישראל נעשה חלש ולא יכל עוד להלחם.

וזה היא עבודה קשה מאד לאהוב את בני ישראל בשלימות כמו שנתבאר. ועוד, שצריך לאהוב את כל בני ישראל, אפילו עוברי עבירה ח"ו, כמו שאמר א"ז היהודי הקדוש זיעוכ"י שמותר לשנוא יהודי שעובר עבירה רק באותו רגע שרואים אותו שעושה עבירה, אך מיד אחר כך צריך לאהוב אותו כבתחילה, כמובא בסה"ק תולדות אדם (ליקוטים ד"ה פנחס) וז"ל: "ששמעתי מאדומ"ר הרה"ק זצלה"ה זי"ע, שאמר בשם הרה"ק היהודי זצולה"ה זי"ע ועכ"י, שמצות אהבת בני ישראל הוא כל כך שיאהוב את כל אדם מישראל, רק אם תראה שעובר עבירה ח"ו לשנוא אותו רק בשעת מעשה ולא אחר כך", עכ"ל. ובמקום אחר ביארתי דבריו העמוקים, ואכמ"ל בזה.

ויסוד אהבת ישראל אינו רק לעזור לחבירו, אלא גם להתפלל עליו כמו שמתפלל על עצמו כשחסר לו איזה דבר, ומי שמתפלל על כלל ישראל סימן הוא שיש לו אהבת ישראל. וגם מי שזוכה להיות אוהב עם ישראל בכלליות, בזה הוא יכול להתפלל נכון, כמו שתיקן האר"י הק' זי"ע בכל תפלה וקיום מצוה לומר "בשם כל ישראל", שרק על ידי כל ישראל אזי תפילתו וקיום התורה ומצוות שלו הם בשלימות.

ויסוד שנאה שיש ח"ו בבני ישראל גורם גם למחלוקת, כמבואר בירושלמי פאה (פ"א ה"א): "אמר רבי אבא בר כהנא, דורו של דוד כולם צדיקים היו, ועל ידי שהיה להן דילטורים היו יוצאים במלחמה והיו נופלים (וכו'), אבל דורו של אחאב עובדי עבודה זרה היו, ועל ידי שלא היה להן דילטורים היו יורדים למלחמה ונוצחין". הרי שמפני שדורו של אחאב היו באחדות היו מנצחים אע"פ שהיו עובדי ע"ז, ואילו דורו של דוד המלך אף שהיו צדיקים לא היו מנצחים כיון שהיה ביניהם מחלוקת. ויסוד אהבת ישראל גורם לאחדות, ושנאת ישראל - אפילו שנאה בלב הי"ו - גורם למחלוקת ומריבות.

אך פינחס בקנאותו שהיה רק מתוך אהבה, ומתוך זה קיים מצוה בשלימות, פעל זאת לכלל ישראל שיוכלו לאהוב אחד את חבירו אהבה אמיתית בשלימות.

² עבודת ישראל (פרשת מסעי ד"ה וכבר): "וכבר הקדים לנו אדומו"ר ז"ל הנ"ל רמז בפסוק כל רודפיה השיגוה בין המצרים, דהיינו כל מי שרודף להמליך את הבורא יוכל להשיג יותר דוקא בימים אלו בין המצרים. למשל כי כשהשר יושב בביתו אז אימתו מוטלת אשר לא כל איש ואיש יכול לבא פנימה, מה שאין כן אם השר עובר בשוקים וברחובות חוץ לפלטרין שלו אז הוא קרוב לכל קוראיו ויאזין שועת כל הקוראים בשמו. וכן הנמשל לדעת כי בזמן הזה כי כצפור נודדת מקנה וגו' (משלי כז, ח), לכן הרשות נתונה לכל אדם להתקרב אל מלכו של עולם והוא עונה אליהם, עכ"ל".

ובזה מקרבים את הגאולה ובונים את בית המקדש, דאף שכתב רש"י (סוכה מא. ד"ה אי נמי): "אבל מקדש העתיד שאנו מצפין בנוי ומשוכלל הוא יגלה ויבא משמים", ולכאורה סובר רש"י שאין מצוה לבנות את בית המקדש השלישי בידי אדם, אך הרמב"ם ומוני המצוות מנו מצות בנין בית המקדש למצות עשה גם בזמן הזה, והיא מצוה נצחית. ואנו יוצאים ידי שתי הדעות שאנו בונים אותו בשמים על ידי אהבת חנם, שעל ידי זה נבנה הבית של אש בשמים. דכמו שעל ידי שנאת ישראל נחרב בית המקדש בצורה נוראה, שכבר כל כך הרבה זמן אינו נבנה, ולא כמו ההפרש שבין בית המקדש הראשון לשני שהיה רק שבעים שנה, והטעם הוא משום שישנה עדיין בתוכינו שנאת ישראל שגורמת למחלוקת, כמו שרואים בחוש שבאמריקה וכן באנגליה ישנם כמה מאות מליוני תושבים ויש שם רק שני מפלגות, ואילו בארץ ישראל ישנם רק ששה מליון יהודים וישנם ל"ב מפלגות. ומי שחושב גם בזמן הזה אהבת ישראל בונה גם בזה"ז את בית המקדש. ולכן מנה הרמב"ם מצות בנין בית המקדש גם בזה"ז, ולא כשאר מצוות שהם לעת"ל.

וביאור הענין על פי מש"כ אא"ז בסה"ק תולדות אדם (פרשת פקודי, דק"ו ד"ה אך), שהביא את דברי רש"י שהמשכן נתמשכן שני פעמים בעוונותיהם של ישראל, והקשה ע"ז וזל"ק: "אך לכאורה אינו מובן עיקר דבר זה כלל האיך היה יכול להתמשכן על פי דין תורה, הלא המקדש היה לבני ישראל כמו כסות יום ולילה שזמן חזרתו הוא תדיר, ואין זמן מיוחד לזה כמו כסות יום לבד או כסות לילה לבד, ואיך היה יכול להתמשכן (עיי' בבא מציעא קיד:), ובפרט שהוא כמו רחיים ורכב שהם מדברים שנפשו וחיותו של אדם תלוי בהם, וכתוב (דברים כד, ו) לא יחבול רחיים ורכב כי נפש הוא חובל, ומכל שכן המקדש שכל שפע וחיות ישראל היה יוצא משם, ובודאי הקדוש ברוך הוא מקיים התורה הקדושה בעצמו גם כן, כנאמר (ישעיה נא, ד) כי תורה מאתי תצא, ואיך היה יכול להתמשכן".

ויישב ענין זה, וזל"ק: "אבל האמת, שהדין הזה אינו שייך רק כשאדם יודע ומכיר בהחסרון שנחסר לו הדבר הנצרך לו, כמו כסות יום או לילה, אז מחויב המלוה להחזיר לו בזמנו, וגבי רחיים ורכב אינו יכול כלל למשכנו, אבל לא כשאינו יודע כלום מהחסרון שנחסר לו זה הכסות, או שאינו מרגיש כלל שהוא חיותו, אז בודאי אין שייך דין זה כלל. וכמו שנאמר בתורתנו הקדושה טעם על זה (שמות כב, כו) והיה כי יצעק אלי וכו', ודוקא כשיצעק וידע החסרון שחסר לו. ודרך העולם, כשנותן אחד לחבירו איזה פקדון, נותנו לו במנין כדי שיחזיר לו במנין, ובלתי זה לא יוודע החסרון אחר כך, ויכול להיות שלא יגיע לידי החזרה בשלימות. נמצא שהמנין מהדבר מביא לידי ידיעות החסרון, וידיעת החסרון מביא לידי שלימות הדבר.

"וכמו כן גבי המשכן. כי ידוע שעיקר משכן ה' הוא (תהלים עח, ס) אוהל שכן באדם, בחינת (שמות כה, ח) ושכנתי בתוכם, בלב כל אחד ואחד מישראל, היינו שיטע האדם בלבו אחדותו יתברך שמו, וכל מעשיו יהיו רק מה שנוגע לכבודו יתברך שמו, וכמו שאנו אומרים (תפילת שחרית) אשרינו מה טוב חלקינו וכו' אשרינו שאנו משכימים ומעריבים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ומייחדים את שמך פעמים באהבה וכו', וזאת היא עיקר משכן ה'. וכעת גם כן יש בחינת משכן וכליו בכל איש ואיש מישראל. וחורבן המשכן בא לאדם מחמת קלקול הדעת רח"ל. ועיקר הדעת הוא (דברי הימים א' כח, ט) דע את אלקי אביך וכו', וכשאדם מקלקל הידיעה הזאת ממילא נחסר לו בחינת המשכן, היינו אהל שכן באדם, וממילא נחסר לו ידיעת החסרון גם כן, ואינו מרגיש כלל בחסרונו, מחמת שעומד בחסרון עיקר הדעת, ואז ממילא בא חורבן למשכן דלמטה גם כן, כי משכן דלמטה הוא רמז למשכן דלמעלה, ששם הוא עיקר המשכן, היינו האוהל שכן באדם, וכשנחסר העיקר ממילא נחסר הטפל.

"אבל כשאדם מתבונן בגדלות ה', ורואה בשפלות עצמו איך שהוא רחוק הרבה מהשם, ושנחסר לו עיקר מקום חיותו, והוא ריק מכל, וחושב בלבו למצוא תרופה למכתו, ובא בכל פעם יותר לידיעת החסרון, אז השם יתברך מחזיר לו הכל, וממלא כל החסרונות שלו", עכ"ל"ק.

והיינו שמי שחסר לו את בית המקדש והוא משתוקק אליו, גופו עצמו נעשה בית המקדש, כיון שעיקר בית המקדש הוא השראת השכינה, והרי נעשה גופו משכן להשראת השכינה, ובזה בונה את בית המקדש ממש. ועל ידי אהבת חנם אנו גורמים שתהיה השראת השכינה בתוכינו ונחת להשי"ת, וממילא בונים את בית המקדש שבלבנו ובית המקדש שבשמים דלעת"ל שנחרב בעוון שנאת חנם, דבית המקדש יבנה באהבת ישראל אהבת חנם, ויה"ר שנזכה לזה אכ"ר.

ועוד, שבונים את בית המקדש שבלב בני ישראל, שהרי גם בעת שהיה לבני ישראל את המשכן והמקדש, כתוב (שמות כה, ח) "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", וכתבו בספרים הקדושים (ראה אלשיך הק') "בתוכו" לא נאמר, אלא בתוכם", בתוך כל

אחד ואחד מישראל. ובזמן הזה בעת הזאת אפשר להשיג יותר בנקל את השי"ת כמשנת"ל עה"פ "כל רודפיה השיגוה בין המצרים", והיינו שעכשיו בפרט בבין המצרים הקב"ה סובל נוראות מחורבן בית המקדש ומגלות בני ישראל.

-ה-

וכל דבר קטן שעושים באהבה לבני ישראל, עושים לו נחת רוח, אפילו בדיבור טוב וחיזוק לחבירו שעושה לו נחת, גורם גם נחת להשי"ת. שהרי במסכת סנהדרין (מו.) איתא: "בשעה שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי", היינו שמצער בני ישראל יש צער להשי"ת, וכאשר יש נחת לבני ישראל יש נחת להקב"ה.

ואיתא בשם הקדושת לוי על הפסוק (שיר השירים א, ז) "הגידה לי שאהבה נפשי", שאין זה מספיק מה שאתה אוהב אותי, אלא גם צריך שתאמר לי זאת, כי דיבורים טובים פועלים פעולה לטובה.

והוא יסוד ושורש עבודת בני ישראל לעשות נחת רוח להשי"ת, כמו שמביא בסה"ק חלקת יהושע (מאמרים, עמ' קכה) בשם הבעל שם טוב הק' זיעוכ"י, וזל"ק: "ומאז שרח שמשו, האור המאיר מסוף העולם ועד סופו, רוח אפינו משיח ה' רבינו הבעש"ט זצלה"ה ותלמידיו ותלמידי תלמידיו, שזרח והזריח אורות קדושים ולמד דעת לבני ישראל עם קדושו, שהעיקר מהעבודות להשתדל במסירת הנפש לעשות נחת רוח ליוצרינו לבוא כל עולמים", עכל"ק.

ובנתיב הדברים יבואר המאמר (ירושלמי נדרים ל:): "ואהבת לרעך כמוך, רבי עקיבה אומר זהו כלל גדול בתורה", כמאמר הזוה"ק (ח"ג עג.) אורייתא וקוב"ה וישראל חד הוא, וידוע מאמר הבעל שם טוב הק' זיעוכ"י על הפסוק (תהלים קכא, ה) "ה' צלך", כדאיתא בסה"ק קדושת לוי (דרושים לחנוכה, ד"ה בגמרא) וזל"ק: "וכמו ששמעתי מהבעל שם טוב על פסוק ה' צלך, כמו שהבעל חי עומד אצל הצל הנה כפי תנועותיו כן מתנועע הצל, כן כביכול ברוך הוא וברוך שמו כפי מעשים של אדם התחתון כמו כן עושה עמו מלעילא כביכול, דהיינו אם יתנהג אדם עם חברו במדת החסד כן מתנהג עמו השם יתברך כביכול", עכל"ק. וא"כ לפ"ז מי שיש לו אהבת ישראל בבניו של השי"ת שהם בני ישראל בכלליות, וכולם יבואו לתיקון בימות המשיח, אז גם הקב"ה אוהב אותו ומשפיע לו שפע והצלחה ברו"ג.

והוא מה שהזהיר הנועם אלימלך הק' כמובא בתפילתו "תן בלבינו שנראה כל אחד מעלת חבירו ולא חסרונו", וזה נעשה על ידי אהבה, ד"על כל פשעים תכסה אהבה" (משלי י, יב). ואם אומרים דברי אהבה וידידות איש לרעהו הם נכנסים גם בלב אומרים עצמו, כמ"ש בסה"ק נועם אלימלך (תולדות, ד"ה ויזרע) וזל"ק: "ועל דרך הזה פרשתי דברים היוצאים מן הלב נכנסים ללב, פירוש לאותו לב עצמו שיצאו ממנו באמת, אותן הדברים חוזרים ונכנסים בלבו ומוסיפים לו עוד קדושה", עכל"ק, כיון שכח הדיבור הוא גדול כמ"ש במ"א. והוא שייכות פרשת פנחס לפרשת מטות לענייני נדרים וכו'.

הנה אף שנתבאר לעיל בשם הרה"ק מווארקא שמן המצוות שלנו לא נעשה תורה, אמנם מן היסורים וחבלי משיח שבני ישראל עוברים בעקבתא דמשיחא, כן נעשה תורה חדשה. כדאיתא במדרש (ויקרא רבה יג, ג): "אמר רבי אבין בר כהנא אמר הקדוש ברוך הוא תורה חדשה מאתי תצא חדוש תורה מאתי תצא", וזוהי תורתו של מלך המשיח. והדבר צריך ביאור, דהא אנו אומרים: "אני מאמין באמונה שלימה שזאת התורה לא תהא מוחלפת ולא תהא תורה אחרץ מאת הבורא יתברך שמו", ואיך יתכן הדבר שתהיה תורה חדשה. אך הביאור הוא שהיסורים שבני ישראל עוברים הם עצמם מקרבים את הגאולה, והיא היא התורה החדשה אשר תצא, תורה של חבלי משיח. וכמו שכתוב בתוה"ק יסורי ועבודת אבותינו הק' ועבודת מצרים וכו', כך יהיה כתוב בגלוי לעתיד לבוא בתורתו של מלך המשיח מה שעבר בגלויות על בני ישראל, וכן יתגלה שכל יסורי בני ישראל היו רחמים וחסדים.

יעזור השי"ת שנזכה להיות לנו אהבת חנם בשלימות ונזכה לבנין בית המקדש בב"א.

להצטרפות לרשימת התפוצה שילחו מייל לכתובת m0732951213@gmail.com